

BIULETYN KOWIEŃSKI**W I L B I**

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) · ZAMKOWA 3—3.

Nr.

Wilno, dn. 18 czerwca
T r e ś ć n u m e r u :

684.

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział. Str.

K r o n i k a .

1. Dążenia hitlerowców do utworzenia federacji Litwy, Białorusi i Ukrainy.-	I.	1.
2. Nowy oddział Związku Jedności Lit.-Łotewskiej.-	"	"

**III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.**

3. Przemówienie prezydenta Smotony na zjeździe tautininków w interpretacji "Lietuvos Aidasa".-	III.	"

K r o n i k a .

4. Sprawa rozpisania wyborów do sejmu na zjeździe związku tautininków.-	"	2.
5. Realizacja projektu utworzenia Izby Sportowej w Litwie.-	"	"
6. Likwidacja majątku hr. Choiseul'a.-	"	"
7. Zamieszki w więzieniu kowieńskim.-	"	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

8. Sprawa kłajpedzka przed Trybunałach Haskim.-	VII.	"

K r o n i k a .

9. Odpowiedź svgnatarjuszy na przemówienie p. Sidzikauskasa.-	"	"
10. Dalszy ciąg ankiety kłajpedzkiej.-	"	3.
11. Zgon b. prezesa Dyrektorjatu Boettchera.-	"	"
12. Ciężki stan robotników tartaczanych w Kraju Kłajpedzkim.-	"	"

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

Dążeń hitlerowców do utworzenia federacji Litwy, Białorusi i Ukrainy. "Dzień Kowieński" /134/: z Berlina donoszą, że jeden z politycznych najbliższy współpracowników Hitlera dr. Rosenberg, uważany za kandydata na stanowisko min. Spr. Zagr. w ewentualnym rządzie narodowych socjalistów wystąpił w Monachjum z mową o zagadnieniach niemieckiej polityki zagranicznej. Obecna polityka Niemiec na wschodzie w stosunku do Rosji Sowieckiej, oświadczył Rosenberg, była niewłaściwą, ponieważ nie liczą się z tym, że polityka przyszłej Rosji może być przyjazna w stosunku do Francji. Niemcom należałoby dążyć do utworzenia w Europie wschodniej federacji Litwy, Białorusi i Ukrainy. W federacji tej zamieszkuje przeszło 50 milj. osób, to też mogłaby się ona stać przeciwwagą zarówno w stosunku do Sowietów, jak i Polski. Gdyby utworzenie takiej federacji się powiodło, w takim razie Niemcy znów miałyby decydujący wpływ w Europie wschodniej. Przemówienie Rosenberga wywołało w berlińskich kołach politycznych prawdziwą sensację. Przemówienie Rosenberga zapowiada, iż o ile narodowi socjaliści przjdą do władzy, w takim razie obecna przyjazna polityka Niemiec względem Rosji ulegnie radykalnej zmianie. Wreszcie wystąpienie Rosenberga oznacza wypowiedzenie wojny t. zw. "polityce Rapallo".

Nowy oddział z związku Jedności Lit.-Łot. "Dzień Kow." /Nr.134/: Z Rygi donoszą, iż dn. 12 b.m. w Medemie, położonym między Dyneburgiem i Jeziorossami odbyło się uroczyste otwarcie nowego oddziału Związku Jedności Lit.-Łotewskiej. Na uroczystości przybyli z Dyneburga wybitniejsi członkowie związku oraz grupa oficerów i urzędników, zaś z Jezioross naczelnik pow. jezioroskiego, dyr. szkoły handlowej i wiele innych osób.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Przemówienie prezydenta Smetony na zjeździe tautininków w interpretacji "Lietuvos Aidas". "Lietuvos Aidas" Nr.143 z 16.VI.32 r, Art.p.t. "Kierunek myśli politycznej". Streszczenie:

Ze słów prezydenta Republiki należy wywnioskować, iż przeżywa Litwa obecnie okres przełomowy. Mówiąc o sposobach dojścia do dobrobytu prezydent oświadczył: "O ile ogół i państwo znajduje się w dobrych warunkach, w takim razie dobrobyt ten rozciąga się na wszystkie odłamy i warstwy. Dowodzi to, iż każda część społeczeństwa winna dążyć do dobrobytu ogółu, nie zaś jedynie dobra swojego. Racja państwa nie jest analogiczna do racji jednej lub nawet wielu partij. Tarcia społeczne winne być usuwane nie przy pomocy strajków i bijatyk, lecz w drodze pokojowego porozumienia się". I rzeczywiście to, co przyjęto nazywać demokracją i ustrojem parlamentarnym było często zwykłą dyktaturą. Jedni w Litwie dążą do przywrócenia sejmu, gdyż w nim widzą zbawienie, inni natomiast, nauczeni smutnym przykładem wcale nie pragną przedstawicielstwa narodowego. Wódz narodu litewskiego wcale nie jest przeciwnikiem politycznego przedstawicielstwa narodu. Sądzi on jednak, iż przedstawicielstwo to winno być utworzone w inny niż dotychczas sposób. Zdaniem prezydenta przedstawicielstwo narodowe winno być wyłonione ze zorganizowanego, nie zaś z demoralizowanego i rozpuszczonego społeczeństwa. Przedstawicielstwo narodowe musi być wyrazicielem woli nie większości, lecz całości. W zakresie przyszłych posunięć ze strony państwa w przemówieniu prezydenta brak jest jakichkolwiek optymistycznych dogmatycznie sformułowanych obietnic, natomiast uwiadacza się ostrożne, oparte na rozważaniu i studjach rozumowanie. Zasada prezydenta jest "nie na ślepo nie czynić, lecz obserwować, studiować, starać się zrozumieć ducha swego narodu, tworzyć ideologię narodową i ostrożnie tworzyć litewski ustrój wewnętrzny. Jeden raz Litwa pośpieszyła i popełniła głupstwo.

Ideom tym nawet największy opozycjonista nie będzie mógł nic zarzucić.

K r o n i k a .

Sprawa rozpisania wyborów do sejmuna zjeździe związku tautininków. "Dzień Kowieński" /Nr.134/: Na zjeździe związku tautininków pomiędzy in. została poruszona również kwestja zwołania sejmuna. Centralny komitet związku wyraził przekonanie, że należy opracować ordynację wyborczą na innych podstawach niż obecna. Wybory powinny się odbyć w odpowiedniej chwili, min., gdy sprawy w kraju należycie się ukształtują. Chwilę tę ma wyznaczyć rząd, biorąc pod uwagę nastroje panujące w kraju. Podczas dyskusyj mówcy poparli przekonanie komitetu centralnego i wypowiedzieli się za tem, aby z wyborami nie śpieszyć. Podkreślono, że uprzednio należy wydać ustawy o zebraniach, związkach, prasie i ochronie państwa.

Realizacja projektu utworzenia Izby Sportowej w Litwie. "Liet.Aidas" /134/: Rząd litewski zatwierdził ustawę o utworzeniu Izby Sportowej w Litwie. Do Izby tej będą musiały należeć wszystkie organizacje sportowe w Litwie. W związku z tem wkrótce na Litwie rozpocznie się rejestracja organizacji sportowych.

Likwidacja majątku hr. Choiseul'a. "Rytas" /Nr.117/: Zgodnie z zasadami ustawy o reformie rolnej wszyscy obco-krajowcy, posiadający w Litwie nieruchomości ziemskie obowiązani byli w pewnym terminie zlikwidować je. Majątki osób, które tego nie uczyniły sprzedawane są z przetargu. Ponieważ terminy udzielone obco-krajowcom już upłynęły, zaś hr. Choiseul, będący obywatelem francuskim posiadłość swej nie zlikwidował, przeto majątek jego wynoszący 15 tys. ha zostanie zlikwidowany w drodze przymusowej. W podobny sposób zostaną zlikwidowane majątki innych obco-krajowców.

Zamieszki w więzieniu kowieńskim. "Lietuvos Žinios" /Nr.135/: W nocy z dn. 14 na 15 w ciężkim więzieniu kowieńskim przestępcy kryminalni poczęli jednocześnie krzyczeć "valio" /wiwat/, domagając się w ten sposób przybycia prokuratora, złagodzenia kar dyscyplinarnych, zezwolenia wyglądania przez okna oraz odsiadywania kary nie w pojedynkę, lecz w celach zbiorowych.

VII. SPRAWY KLĄJPEDZKIE.

Sprawa kląjpedzka przed Trybunałem Haskim. "Musų Rvtojus" Nr.24 z 17.VI.32 r. Art.p.t. "Sprawa kląjpedzka w Hadze". Streszczenie:

Dotąd trudno przewidzieć czy Trybunał Haski uwzględni prośbę ekscepcji w sprawie kląjpedzkiej. Ogólnie biorąc należy stwierdzić, iż sygnatarjusze, zwracając się do Trybunału Haskiego o nic nie oskarżyli Litwy. Sygnatarjusze zwrócili się jedynie z prośbą o rozstrzygnięcie różnicy zdań, jaka się zaznaczyła pomiędzy niemi a Litwą w zakresie interpretacji niektórych zasad konwencji kląjpedzkiej i dodatków do nich, jako pomiędzy stronami, które konwencję tę podpisały. A więc sprawa posiada charakter czystoprawniczy. O ile Trybunał przychylił się do zdania Litwy, nie będzie to dowodziło żadnej winy sygnatarjuszy, a tylko dowiedzie, iż zdanie państw sprzymierzonych było mylne. Podobnie Litwa nie zostanie uznana za winną, o ile Trybunał uzna skusność poglądów sygnatarjuszy. Ponieważ sprawa jest obecnie w toku, więc trudno jest przewidzieć jej wynik.

K r o n i k a .

Odpowiedź sygnatarjuszy na przemówienie p.Sidzikauskasa. "Dzień Kowieński" /134/: Z Hagi donoszą, że na porannem posiedzeniu Trybunału w dn.15 b.m. w imieniu sygnatarjuszy przemawiał delegat rządu francuskiego Chargueraud, udzielając odpowiedzi na przemówienie p.Sidzikauskasa, wygłoszone na popołudniowym posiedzeniu Trybunału w dn.14 b.m. w sprawie wyłączenia 5 i 6 punktów. Mówca wskazał, że kwestja procedury jest zależna od interpretacji § 17 konwencji kląjpedzkiej, z którego nie należy wyprowadzać wniosku, jak to czynił delegat rządu litewskiego, że obowiązkiem

sygnatarjuszy jest podnieść przed L.N. każdą różnicę zdań, a dopiero później kierować sprawę do Trybunału Haskiego. Przytaczając w dłuższym przemówieniu stanowisko p.Sidzikauskasa w sprawie ekscencji, Chargueraud domagał się odrzucenia żądań litewskich. Trybunał udzielił p.Sidzikausowi czasu na opracowanie odpowiedzi do następnego posiedzenia, które się rozpoczęło tegoż dnia po południu. Delegat rządu litewskiego wygłosił wówczas krótką mowę, zawierającą replikę na kilka punktów przemówienia delegata francuskiego i zakończył żądaniem przyjęcia ekscencji. W ten sposób przemówienia delegatów państw w tej sprawie zostały zakończone.

Na dzień 16 czerwca zapowiedziane zostały przemówienie delegata rządu włoskiego p.Pilotti w sprawie pierwszego z 4-ch punktów rozprawy.

D a l s z y c i ą g a n k i e t y k ł a j p e d z k i e j . W dalszym ciągu ankiety kłajpedzkiej "Liet.Žinios"/Nr.135/ zamieszczają oświadczenie p.Olgierda Slesorajtisa, który stwierdziwszy, iż w wyborach do Sejmu kłajpedzkiego należało na pierwszy plan wysunąć kwestje lokalne zalecił w odniesieniu do Kraju Kłajpedzkiego stosować metodę, jaką uprzednio tam stosowali Niemcy. Niemcy czynili wszystko, by w Kraju Kłajpedzkim nie pozostało ani jednego inteligenta miejscowego pochodzenia. W tym celu inteligencji miejscowej nadawano nawet różne przywileje, by tylko wysłać ją z kraju. Litwa natomiast winna dążyć do jak najszybszego rozwoju inteligencji kłajpedzkiej. Litwa winna uregulować kwestję urzędników władz centralnych i stworzyć takie warunki, by na zamieszkanie w Kraju Kłajpedzkim było wielu refleksantów. Pozatem Litwa musi zwracać uwagę na to, by miejscowe warstwy gospodarcze jak najbardziej się wzmocniły. Ugrupowania polityczne Wielkiej Litwy nie powinny stosować względem Kłajpedy swej polityki partyjnej, a to w tym celu, by Kłajpeda odczuwała wpływ skonsolidowanej polityki litewskiej. Jednak ten ostatni warunek stanie się możliwym dopiero wówczas, gdy nastąpi konsolidacja sił politycznych wewnątrz kraju. Przy dzisiejszym układzie sił politycznych w Litwie rozciągnięcie wpływu politycznego na Kraj Kłajpedzki jest niemożliwe. Konsolidacja wewnętrzna na gruncie politycznym jest całkiem możliwa, chociażby nawet dla jej urzeczywistnienia strony musiały ponieść pewne ofiary. Potrzeby tej konsolidacji nie warto udowadniać, gdyż dowodzi jej wzrost niebezpieczeństwa z zewnątrz oraz dezorganizacja i brak odporności wewnątrz.

Z g o n b . p r e z e s a D y r e k t o r j a t u B o e t t c h e r a . Według doniesień z Kłajpedy, b.prezes Dyrektorjatu kłajpedzkiego p.Boettcher dn.17 czerwca r.b.zmarł po operacji. P.Boettcher po aresztowaniu go przez władze litewskie pod zarzutem zdrady kraju złożył swój urząd w lutym r.ub.

C i ę ż k i s t a n r o b o t n i k ó w t a r t a c z a n y c h w K r a j u K ł a j p e d z k i m . "Darbininkas" /Nr.25/: Dn.1 b.m. upłynął termin umowy pracodawców z robotnikami tartaków kłajpedzkich w sprawie dziesięciogodzinnego dnia pracy. Zarząd tartaku "Balticum" domagał się, by robotnicy i nadal pracowali 10 godzin, jednak robotnicy sprzeciwili się temu. Zarząd tartaku usiłował przekonać robotników, iż pracując po 8 godzin, nie będą oni w stanie utrzymać się ze swego zarobku. Jako kontr-żądanie robotnicy oświadczyli, iż zarząd tartaku winien podnieść opłatę za pracę.

Należy się dziwić, że pracodawcy kłajpedzcy nie zwracają uwagi na wciąż wzrastające bezrobocie, i zamiast zatrudnić większą ilość robotników zmuszają ich do dziesięciogodzinnego dnia pracy.

B7